

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ – 4101-21-02/2013
P/13/101

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie
ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin
T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66
lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/101 – Wdrożenie i eksploatacja Systemu Dozoru Elektronicznego oraz realizacja zadań przez sądowych kuratorów zawodowych w procesie wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontroler	Maciej Mikulski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 87884 z dnia 11 października 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Sąd Rejonowy w Koszalinie, ul. Andersa 34, 75-950 Koszalin ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sędzia Sądu Rejonowego Grzegorz Rudy, Prezes Sądu. (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości², ocenia działalność kuratorów zawodowych Sądu w zakresie realizacji zadań związanych z wykonywaniem kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego³.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W latach 2012-2013 (do 31 października)⁴ kuratorzy zawodowi w większości objętych kontrolą spraw prawidłowo realizowali zadania związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE w zakresie niezwłocznego informowania skazanych o ich prawach i obowiązkach po wpłynięciu do Sądu postanowienia z Sądu Okręgowego⁵ o zezwoleniu na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w SDE oraz kontrolowania wykonywania przez skazanych nałożonych na nich obowiązków, w tym przestrzegania ustalonego przez sąd penitencjarny harmonogramu. Fakt poinformowania skazanego o obowiązkach i uprawnieniach w SDE był przez niego potwierdzony na piśmie. Kuratorzy poza jednym przypadkiem podejmowali działania mające na celu wyjaśnienie naruszeń harmonogramów i zdyscyplinowania skazanych, świadomie dopuszczających się naruszeń. Wywiązywanie się przez kuratorów z nałożonych obowiązków było utrudnione z powodu nadmiernego obciążenia pracą. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in. niezrealizowania obowiązku składania co najmniej raz w miesiącu zawiadomienia do sądu penitencjarnego o zachowaniu skazanego (w 13 na 30 badanych spraw), udokumentowanego informowania skazanego o jego obowiązkach i uprawnieniach wynikających z odbywania kary w SDE po upływie ponad 7 dni od daty uruchomienia środków technicznych (w 3 na 30 spraw), niezgodności danych w sprawozdaniu z działalności kuratorskiej służby

¹ Dalej: Sąd

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna

³ Dalej: SDE

⁴ Sąd Rejonowy w Koszalinie leży na terenie właściwości apelacji szczecińskiej, która została włączona do systemu dozoru elektronicznego 1 stycznia 2012 r.

⁵ Dalej: SO

sądowej MS-S40 I Zespołu Kuratorów ds. Dorosłych Sądu⁶ za I półrocze 2013 r. z danymi w systemie Exigo oraz nieterminowego przekazywania tych sprawozdań za 2012 r. (półroczne i roczne) i 2013 r. (półroczne) przez I Zespół Kuratorski Sądu i za 2012 r. (półroczne i roczne) przez III Zespół Kuratorski Sądu w Oddziale Zamiejscowym w Sławnie⁷.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego.

1. Ustalenia wstępne.

Opis stanu faktycznego

1.1. Na koniec 2012 r. oraz na 31.10.2013 r. w Sądzie w 3 Zespołach Kuratorskiej Służby Sądowej pracowało 32 sądowych kuratorów zawodowych, z czego 20 kuratorów do wykonywania orzeczeń w sprawach karnych (ds. dorosłych) oraz 12 kuratorów do wykonywania orzeczeń w sprawach rodzinnych. W okresie od 1.01.2012 r.⁸ do 31.10.2013 r. zadania w SDE realizowało 5 sądowych kuratorów zawodowych (25 % kuratorów ds. dorosłych), w tym:

- a) 3⁹ z I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Dorosłych, tj. 20% sądowych kuratorów zawodowych Zespołu na koniec czerwca 2013 r.,
- b) 2 z III Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do wykonywania orzeczeń w sprawach karnych, rodzinnych i nieletnich w Oddziale Zamiejscowym w Sławnie, tj. 40% sądowych kuratorów zawodowych ds. dorosłych Zespołu na koniec czerwca 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 4-10)

W III Zespole na koniec grudnia 2012 r. oraz na koniec czerwca 2013 r. nie przekroczono limitu 120 spraw na jednego kuratora zawodowego, który został określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 czerwca 2003 r. w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego¹⁰. Średnie obciążenie pracą na jednego kuratora ds. dorosłych Zespołu wyniosło 107 spraw na koniec 2012 r. i 114 spraw na koniec czerwca 2013 r. (biorąc pod uwagę zarówno limit etatów jak i faktyczne zatrudnienie).

Kuratorzy zawodowi ds. dorosłych Zespołu III, zajmujący się SDE byli w 2012 r. nadmiernie obciążeni pracą, ich obciążenie przekraczało standard 120 spraw na 1 kuratora. Na koniec grudnia 2012 r. obciążenie pracą kuratora M.L. wyniosło 125 spraw, zaś R.R. 123 sprawy. W 2013 r. obciążenie tych kuratorów spełniało ww. normy i wyniosło na 30.06.2013 r. 115 (R.R.) i 118 (M.L.) spraw i na 31.10.2013 r. 104 (R.R.) i 116 (M.L.) spraw.

(dowód: akta kontroli str. 6-8)

Ireneusz Dąbrowski – kierownik III Zespołu wyjaśnił, że *obciążenie pracą kuratorów zawodowych ds. dorosłych zajmujących się SDE nieznacznie przekroczyło na koniec 2012 roku dopuszczalny limit 120 spraw na 1 kuratora, który został określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 czerwca 2003 r. w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego, jednak nie odbiega zasadniczo od obciążenia pozostałych kuratorów Zespołu. W I półroczu roku 2013 roku obciążenie kuratorów prowadzących sprawy SDE mieści się już we wskazanych standardach i stwierdzić trzeba, że stopniowo maleje (M.L. I półrocze 2013 – 118 spraw, 31.10.2013. – 116; R.R. I półrocze 2013 – 115 spraw, 31.10.2013 – 104.*

⁶ Dalej: I Zespół.

⁷ Dalej: III Zespół - do 31.12.2012 r. w strukturach Sądu Rejonowego w Sławnie

⁸ Data wprowadzenia SDE w Sądzie.

⁹ Do 31.10.2013 r. sprawy SDE w Zespole I prowadziło 3 kuratorów tj. A.B., W.Cz. i Ł.S. Kurator M.K., posiadająca przydzielone uprawnienia do SDE jest wdrażana do pracy, w celu przejęcia spraw prowadzonych przez, udającego się na 6 miesięczny urlop (od. 15.11.2013 r.) W.Cz.

¹⁰ Dz. U. z 2003 r. Nr 116, poz. 1100.

Wskazać należy, że najbardziej obciążonym kuratorem zawodowym ds. dorosłych na koniec 2012 r. był M.K., który w swoim referacie miał 133 sprawy. Rozbieżności (nieznaczne) w obciążeniu poszczególnych kuratorów zależą m.in. od podziału terytorialnego oraz charakteru prowadzonych spraw.

(dowód: akta kontroli str. 11-12)

Limit 120 spraw został w latach 2012-2013 przekroczony w przypadku obciążenia kuratorów I Zespołu. Średnie obciążenie pracą na jednego kuratora ds. dorosłych w Zespole wyniosło 172 sprawy na koniec 2012 r. i 157,5 sprawy na koniec czerwca 2013 r. (biorąc pod uwagę limit etatów) oraz 199,6 sprawy na 31.12.2012 r. i 168 spraw na 30.06.2013 r. (biorąc pod uwagę faktyczne zatrudnienie).

Ww. przekroczenia spowodowane były przekroczeniami w obciążeniu:

- dozorami powierzonymi, których liczba na koniec grudnia 2012 r. wynosiła 72 sprawy na kuratora, a na koniec czerwca 2013 r. – 60,2 sprawy na kuratora (przy limicie do 60 spraw),

- innymi sprawami, których liczba na koniec grudnia 2012 r. wynosiła 89,7 sprawy na kuratora, a na koniec czerwca 2013 r. – 70,2 sprawy na kuratora (przy limicie do 60 spraw).

(dowód: akta kontroli str. 9-10)

Obciążenie pracą kuratorów zawodowych I Zespołu, zajmujących się sprawami w ramach SDE przekraczało 120 spraw i wynosiło w przypadku kuratora:

- A. B. - na koniec grudnia 2012 r. 208 spraw (w tym 8 SDE), na koniec czerwca 2013 r. 154 sprawy (13 SDE), na koniec października 2013 r. 177 spraw (16 SDE),

- W.Cz. - na koniec grudnia 2012 r. 235 spraw (w tym 11 SDE), na koniec czerwca 2013 r. 207 spraw (11 SDE) i na koniec października 2013 r. 171 spraw (19 SDE),

- Ł.S. - na koniec grudnia 2012 r. 216 spraw (w tym 10 SDE), na koniec czerwca 2013 r. 229 spraw (13 SDE), koniec października 2013 r. 182 sprawy (16 SDE).

(dowód: akta kontroli str. 9-10)

Kierownik I Zespołu dwukrotnie¹¹ zwracał się do Kuratora Okręgowego w Koszalinie z prośbą o wzmocnienie etatów Zespołu i trzykrotnie¹² do Pełnomocnika Ministra Sprawiedliwości ds. wdrożenia kar nieizolacyjnych i SDE oraz raz¹³ do Prezesa SO o zwiększenie liczby osób posiadających uprawnienia do obsługi SDE.

(dowód: akta kontroli str. 14-19, 119-120)

Helena Szafarz wyjaśniła, że jako kierownik Zespołu nie ma wpływu na limit etatów kuratorów zawodowych. *W 2012 r., dwukrotnie zwracałam się z wnioskiem do Kuratora Okręgowego o wzmocnienie etatów Zespołu wskazując na nadmierne obciążenie środkami probacji. Ww. wnioski zostały pozostawione bez rozpatrzenia. Z ustnych wyjaśnień Kuratora Okręgowego wynika, że nie ma on możliwości wzmocnienia Zespołu. W sprawie nadmiernego obciążenia kuratorów zajmujących się SDE, w latach 2012-2013 4-krotnie zwracałam się z prośbą o udzielenie większej ilości kart kryptograficznych tj. uprawnień do SDE dla większej ilości kuratorów, w celu równomiernego rozłożenia obciążenia kuratorów zajmujących się SDE i sprawniejszego ich działania szczególnie w okresach urlopowych. W dniu 23.07.2012 r. uprawnienia do SDE (kartę) otrzymała Pani A.B. zaś w dniu 23.10.2013 r. Pani M.K. W sytuacji odejścia na długotrwały urlop Pana W.Cz. SDE nadal będą zajmowały się 3 osoby, co jest ilością niewystarczającą i będzie powodowało dodatkowe obciążenie i tak nadmiernie obciążonych kuratorów zajmujących się SDE.*

(dowód: akta kontroli str. 13-15)

¹¹ W dniach 2.04. i 30.10.2012 r.

¹² W dniach 17.04.2012 r. oraz 14.03. i 1.08.2013 r.

¹³ 17.04.2012 r.

W okresie od 1.01.2012 r. do 31.10.2013 r. do Sądu wpłynęły 202 sprawy wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE, w tym 99 w 2012 r. (86 w I Zespole i 13 w III Zespole) i 103 w 2013 r. (96 – w I Zespole i 7 w III Zespole). Według stanu na 31.10.2013 r. w Sądzie zrealizowano 149 spraw dotyczących odbywania kary pozbawienia wolności w SDE, z tego 131 przez I Zespół (w 57 sprawach odbywanie kary zakończyło się w 2012 r., w 74 sprawach w 2013 r.) i 18 przez III Zespół (w 6 sprawach odbywanie kary zakończyło się w 2012 r. i 12 sprawach w 2013 r.). 53 sprawy pozostawały w dniu 31.10.2013 r. aktywne, z czego 51 w I Zespole¹⁴ oraz 2¹⁵ w III Zespole. Ww. 202 sprawy dotyczyły 201 skazanych (jeden ze skazanych odbywał karę pozbawienia wolności w SDE po raz drugi).

(dowód: akta kontroli str. 6-10, 20-21)

Do prowadzenia spraw związanych z odbywaniem kary w SDE kuratorów zawodowych dobierano ze względu na doświadczenie zawodowe, w tym wcześniejsze dobre kontakty z pracownikami Zakładów Karnych, udział w konferencjach i szkoleniach dotyczących kary w SDE, wyrażenie woli wykonywania zadań w tym systemie i zainteresowania, a także obciążenie innymi sprawami. Poszczególne sprawy dotyczące wykonywania przez skazanych kary w SDE przydzielane były niezwłocznie konkretnym kuratorom po wpływie do Zespołu drogą faxową postanowienia Sądu Penitencjarnego o zezwoleniu na odbywanie przez skazanego kary w SDE.

(dowód: akta kontroli str. 22-24)

Każdy z 5 kuratorów zawodowych, którzy realizowali zadania w zakresie kontroli wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE miał zapewniony dostęp do systemu poprzez komputer przenośny będący własnością Sądu i zakupiony przez Sąd. Dodatkowo dla celów wykorzystywania sprzętu wyłącznie do kontroli wykonywania przez skazanych kary w SDE Sąd otrzymał 2 komputery stacjonarne, zakupione odpowiednio przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie oraz SO, zaś Sąd Rejonowy w Sławnie 1 komputer stacjonarny zakupiony przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie. Z uwagi na umożliwienie podłączenia czytników dostępu za pośrednictwem komputerów przenośnych, kuratorzy nie korzystali z komputerów stacjonarnych.

(dowód: akta kontroli str. 25-26)

1.2. Sposób powierzania poszczególnym kuratorom zawodowym konkretnych skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w SDE nie został w Sądzie uregulowany w formie pisemnej.

(dowód: akta kontroli str. 22-24)

Z wyjaśnień Heleny Szafarz wynika, że o przydziale danej sprawy konkretnemu kuratorowi zawodowemu I Zespołu decydowały w kolejności: właściwość miejsca zamieszkania skazanego, kurator zawodowy otrzymuje sprawę z własnego terenu działania, wyznaczonego wcześniej przez kierownika Zespołu, mniejsze obciążenie sprawami związanymi z SDE, inne względy organizacyjno – merytoryczne, jak znajomość skazanego, rozpoznanie jego środowiska przez kuratora w innych postępowaniach wykonawczych, nieobecność kuratora spowodowana np. urlopem, zwolnieniem, czy wyjazdem służbowym.

(dowód: akta kontroli str. 13-15)

Ireneusz Dąbrowski kierownik III Zespołu wyjaśnił, że sprawy SDE w jego Zespole rozdzielane były *w zależności od podziału terytorialnego, który kształtuje się i zmienia w zależności od aktualnych potrzeb. W chwili obecnej zarówno M. L. jak i R.R. mają w swoim referacie sprawy podopiecznych mieszkających na określonej*

¹⁴ 19 spraw – W.Cz. i po 16 – A.B. i Ł.S..

¹⁵ po 1 M. L. i R. R.

części gminy Sławno oraz poszczególnych ulic miasta Sławno. Sprawy SDE z terenu przydzielonego pozostałym kuratorom przydzielane są proporcjonalnie i przemiennie. Taki system przydziału spraw został ustalony w porozumieniu i za zgodą kuratorów wyznaczonych do prowadzenia spraw SDE.

(dowód: akta kontroli str. 12)

Nie stwierdzono przypadków wykonywania czynności w ramach SDE przez kuratorów społecznych.

(dowód: akta kontroli str. 12-15, 27-32)

1.3. Zasady współpracy kuratorów sądowych z innymi podmiotami w zakresie czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem SDE nie zostały uregulowane w formie pisemnej.

(dowód: akta kontroli str. 22-24)

Z wyjaśnień kierownika I Zespołu wynika, że kuratorzy zawodowi współpracowali z Sądem Penitencjarnym, podmiotem prowadzącym centralę monitorowania i upoważnionym podmiotem dozoru, a także w miarę potrzeby z Policją i Prokuraturą. Kuratorzy zawodowi współpracowali także ze stowarzyszeniami, fundacjami, organizacjami oraz instytucjami, których celem działania jest realizacja zadań określonych w rozdziale VII Kkw¹⁶, jak również z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi oraz osobami godnymi zaufania. Współpraca ta odbywała się w następujący sposób:

- z Sądem Penitencjarnym - poprzez kontakt telefoniczny z Przewodniczącym Wydziału Penitencjarnego, Sędziami oraz pracownikami w sprawie warunków odbywania kary,
- z podmiotem prowadzącym centralę monitorowania i upoważnionym podmiotem dozoru poprzez ścisły kontakt telefoniczny w sprawie działania SDE,
- z Miejską Komendą Policji w Koszalinie i Prokuraturą Rejonową w Koszalinie – poprzez składanie wniosków o udzielanie informacji na temat zachowania skazanego odbywającego karę w SDE,
- z ośrodkami pomocy społecznej – poprzez potwierdzanie sytuacji bytowo-materialnej skazanego,
- z Poradnią Zdrowia Psychicznego w Koszalinie – poprzez potwierdzanie przebiegu leczenia, terapii skazanego (w przypadku konieczności podjęcia leczenia z uzależnienia).

(dowód: akta kontroli str. 13-15)

Kierownik III Zespołu wyjaśnił, że kuratorzy zawodowi współpracowali z innymi podmiotami w zakresie czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE *w zakresie i formie, jakie kształtują aktualnie obowiązujące uregulowania prawne. W sprawach wymagających niezwłocznego podjęcia działań, bądź udzielenia niezbędnych i natychmiastowych wyjaśnień – z Sądem Penitencjarnym w Koszalinie (sędzią penitencjarnym oraz asystentem sędziego) utrzymywany jest (doraźnie – w razie potrzeby) kontakt telefoniczny. W pozostałym zakresie, każda bieżąca czynność dotycząca poszczególnych skazanych (wraz z co miesięcznymi raportami) odnotowywana jest za pośrednictwem aplikacji Exigo.*

(dowód: akta kontroli str. 12)

1.4. W Sądzie nie było wizytacji Kuratora Okręgowego z zakresu SDE.

(dowód: akta kontroli str. 33)

Witold Dunajewski Kurator Okręgowy SO, w przedłożonej informacji podał m.in., że:
- nie wydawał dla Zespołów specjalnych procedur, wytycznych ani instrukcji związanych z realizacją przez nich zadań dotyczących kontroli skazanych w SDE,

¹⁶ ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.)

ponieważ te sprawy reguluje ustawa o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego i rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu oraz szczegółowych warunków wykonywania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,

- w okręgu SO były organizowane w razie potrzeby spotkania szkoleniowe kuratorów zawodowych wykonujących kary pozbawienia wolności w SDE z sędziami penitencjarnymi nadzorującymi wykonywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego,

- kontrole w zespołach kuratorskich przeprowadzane były na podstawie zadań nadzorczych, polegających na corocznych lustracjach tematycznych, których tematy były ustalane przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz raz na cztery lata dokonywana była wizytacja zespołów. W latach 2010-2013 w okręgu SO nie była przeprowadzana wizytacja SDE,

- zawodowi kuratorzy sądowi realizujący zadania związane z wykonywaniem kary pozbawienia wolności w systemie SDE nie mają dostępu do wykazu skazanych w rejonie, którzy kwalifikują się do odbywania kary pozbawienia wolności w powyższym systemie,

- problemami w funkcjonowaniu SDE były ograniczona liczba kuratorów zawodowych mających dostęp do wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie (w zespołach kuratorskich jest maksymalnie do trzech osób, w większości są tylko dwie osoby, co rodzi kłopoty w okresach urlopów lub zwolnień lekarskich kuratorów oraz wiąże się z kosztami dojazdu do skazanych 3 kuratorów obsługujących cały rejon) oraz przestarzały sprzęt komputerowy, który nie spełnia wysokich wymagań systemu.

(dowód: akta kontroli str. 36-38)

1.5. Wszyscy kuratorzy zawodowi realizujący w Sądzie w latach 2012-2013 zadania w SDE odbyli szkolenia, w tym:

- kuratorzy III Zespołu – M.L. i R.R. brali udział w szkoleniu organizowanym¹⁷ przez Ministerstwo Sprawiedliwości w zakresie użytkowania systemu SDE, w dwóch szkoleniach organizowanych¹⁸ przez SO w zakresie działania SDE w praktyce oraz w dwóch naradach zorganizowanych¹⁹ w siedzibie SO dla kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej oraz kuratorów, którzy zostali wyznaczeni do wykonywania od 1.01.2012 r. zadań z zakresu SDE,

- kuratorzy I Zespołu brali udział w szkoleniach organizowanych przez: Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z Ambasadą Wielkiej Brytanii (W.Cz.)²⁰, Ministerstwo Sprawiedliwości w zakresie testów SDE (W.Cz.)²¹ i dwukrotnie w zakresie użytkowania systemu SDE (W.Cz.)²², (W.Cz., Ł.S.)²³, Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury w Krakowie (A.B.)²⁴, Służbę Więzienną (W.Cz., A.B., M.K., Ł.S.)²⁵ i naradach organizowanych przez SO (H.Sz., W.Cz., Ł.S.)²⁶.

(dowód: akta kontroli str. 33-35)

1.6 W latach 2012- 2013 sprawozdania MS-S40 były terminowo przekazywane do Kuratora Okręgowego przez:

- Kierownika III Zespołu – sprawozdanie za I półrocze 2013 r.

¹⁷ 10.10.2011 r. w Centrali Monitorowania SDE przy ul. Zwycięstwa 34 w Warszawie.

¹⁸ 7.11.2011 r. w Ustce i 4.10.2012 r. w Polczynie Zdroju w ramach Okręgowego Zgromadzenia Kuratorów.

¹⁹ 12.12.2011 r. i 26.04.2012 r.

²⁰ 30.11.2006 r. - seminarium w Warszawie, dotyczące elektronicznego monitorowania skazanych.

²¹ 13.07.2009 i 03.08.2009 r. - szkolenie testerów SDE w Warszawie

²² 02 – 04.12.2009 r. w Zwartowie

²³ 10.10.2011 r. w Centrali Monitorowania SDE przy ulicy Zwycięstwa 34 w Warszawie.

²⁴ 7.09.2011 r. szkolenie z zakresu funkcjonowania SDE w Karpaczu

²⁵ 09.11.2012 r. w Zakładzie Karnym w Czarnem – wymiana doświadczeń w prowadzeniu spraw SDE.

²⁶ 12.12.2011 r. i 26.04.2012 r.

Sprawozdania MS-S40 za I i II półrocze 2012 r. I Zespołu i III Zespołu oraz sprawozdanie za I półrocze 2013 r. I Zespołu były składane z naruszeniem terminów przewidzianych przez rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na 2012 r. (rozporządzenie z dnia 7 marca 2012 r.)²⁷ oraz na 2013 r. (rozporządzenie z dnia 13 września 2013 r.)²⁸.

(dowód: akta kontroli str. 39-40)

Kontrolą w zakresie zgodności danych, dotyczących SDE zamieszczonych w sprawozdaniach MS-S40 z danymi wynikającymi z systemu Exigo objęto sprawozdania MS-S40 I Zespołu za I półrocze 2013 r.

W ww. sprawozdaniu wykazano 37 spraw SDE. Zgodnie z danymi z systemu Exigo na dzień 30.06.2013 r. w I Zespole prowadzono 36 spraw SDE.

(dowód: akta kontroli str. 41-52, 76-77)

W sprawozdaniach za I półrocze 2012 r. i za 2012 r. wykazano odpowiednio 29 i 34 sprawy SDE. Sprawdzenie zgodności ww. danych z danymi w systemie Exigo nie było możliwe z powodu braku w systemie danych dotyczących wszystkich 29 spraw wykazanych w sprawozdaniu za I półrocze 2012 r. oraz 28 z 34 spraw wykazanych w sprawozdaniu za 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 53-75, 78-81)

Kurator zawodowy I Zespołu Ł.S. wyjaśnił, że z przekazanych przez Upoważniony Podmiot Dozorujący informacji wynika, iż dane dotyczące wybranych osób, zarejestrowanych w systemie Exigo, które zakończyły odbywanie kary pozbawienia wolności w SDE podlegają archiwizacji i są niedostępne dla użytkowników systemu.

(dowód: akta kontroli str. 78-81)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Sprawozdania MS-S40 za zostały przekazane Kuratorowi Okręgowemu przez kierownika I Zespołu za I półrocze 2012 r., 2012 r. i I półrocze 2013 r. z odpowiednio 4, 2 i 3 – dniowym opóźnieniem oraz za I półrocze 2012 r. i 2012 r. zostały przekazane przez Kierownika III Zespołu z 2 dniowym opóźnieniem.

Sprawozdanie I Zespołu za I półrocze 2012 roku przekazano 13.07.2012 r. (zamiast 9.07.), sprawozdanie za 2012 r. przekazano 10.01.2013 r. (zamiast 8.01.2013 r.), zaś sprawozdanie za I półrocze 2013 r. przekazano 11.07.2013 r. (zamiast 8.07.2013 r.).

Sprawozdanie III Zespołu za I półrocze 2012 roku przekazano 11.07.2012 r. (zamiast 9.07.), zaś sprawozdanie za 2012 r. przekazano 10.01.2013 r. (zamiast 8.01.2013 r.).

(dowód: akta kontroli str. 39-40)

Według rozporządzeń Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej

²⁷ Dz. U. z 2012, poz. 446 ze zm.

²⁸ Dz. U. z 2013, poz. 1223 rozporządzenie obowiązuje od 1.11.2013 r., stąd dla sprawozdań za I półrocze 2013 r. w kontroli przyjęto termin złożenia jak dla lat poprzednich.

na rok 2012 i rok 2013, ww. sprawozdania należało przekazać do 8 dnia kalendarzowego po półroczu i roku.

Helena Szafarz – kierownik I Zespołu wyjaśniła, że ww. opóźnienia wynikały z problemów z prawidłowym działaniem programów i systemów statystycznych.

(dowód: akta kontroli str. 13-15)

Według Ireneusza Dąbrowskiego kierownika III Zespołu, sprawozdanie MS-S40 jest częścią sprawozdawczości okresowej całego Sądu w Sławnie i jako całość przesyłane jest do Sądu Okręgowego w Koszalinie. Rozbieżności wynikające z niedotrzymania terminów określonych w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 7 marca 2012 r. w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2012 wynikają z problemów z prawidłowym działaniem wprowadzanych programów i systemów statystycznych. Aktualnie bowiem sprawozdawczość sporządzana jest oraz przesyłana za pośrednictwem 2 programów informatycznych: MS-Stat oraz SAP. Problemy z działaniem wskazanych aplikacji potwierdzone są korespondencją mailową²⁹ z odpowiedzialną m.in. za sprawy związane ze sprawozdawczością statystyczną – st. inspektorem do spraw biurowości – panią T.L. z Sądu Okręgowego w Koszalinie.

(dowód: akta kontroli str. 82-87)

2. W sprawozdaniu Zespołu I MS-S40 za I półrocze 2013 r. wykazano 37 spraw, pomimo że zgodnie z danymi z systemu Exigo na 30.06.2013 r. w I Zespole prowadzono 36 spraw SDE.

W sprawozdaniu MS-S40 wykazano sprawę 16/13, która zgodnie z danymi w Exigo została zakończona 11.06.2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 41-52, 76-77)

Helena Szafarz wyjaśniła, że nie są jej znane przyczyny ujęcia w ww. sprawozdaniu MS-S40 sprawy zakończonej w czerwcu 2013 r. Dane do MS-S40 są importowane z programu Kurator. Teczka sprawy musiała zostać wyrejestrowana w programie Kurator w miesiącu lipcu. Nie znam przyczyny takiego stanu rzeczy. Nadmieniam, że nie mam dostępu do systemu Exigo.

(dowód: akta kontroli str. 13-15)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

²⁹ z dni:10.07.2012.,07.01.2013.,09.01.2013. - x2

2. Realizacja przez sądowych kuratorów zawodowych zadań związanych z organizowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie.

Opis stanu faktycznego

W okresie od stycznia 2012 r. do października 2013 r. kuratorzy zawodowi nie składali wniosków o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE. Kuratorzy nie dysponują listami osób skazanych spełniających warunki formalne do objęcia ich SDE. W ww. okresie nie odnotowano również wniosków do Sądu Penitencjarnego, dotyczących zakazu zbliżania się skazanego do określonej osoby lub powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach. Wśród 30 badanych spraw nie było skazanych objętych takimi zakazami.
(dowód: akta kontroli str. 27-32, 88-92)

Analiza 30 spraw wykazała, że w żadnym przypadku kuratorzy nie informowali osób pełnoletnich mieszkających ze skazanym o warunkach odbywania kary w SDE, konsekwencjach prawnych raz udzielonej zgody i braku możliwości jej cofnięcia. We wszystkich badanych sprawach z wnioskiem o zezwolenie na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE wystąpił skazany. Zgodnie z art. 40 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego³⁰ zgoda powyższych osób powinna być dołączona do składanego wniosku.

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

We wszystkich badanych sprawach próbę nawiązania pierwszego kontaktu ze skazanym podjęto w terminie do 7 dni od dnia wpływu do Sądu postanowienia sędziego penitencjarnego z Sądu Okręgowego.

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

W 27 badanych sprawach udokumentowane poinformowanie skazanych o ich obowiązkach i uprawnieniach związanych z SDE (poprzez podpisanie przez dozorowanego notatki z pierwszej rozmowy, informacji z objęcia skazanego kontrolą lub podpisania pouczenia) nastąpiło w terminie do 7 dni od dnia uruchomienia środków technicznych, a w pozostałych 3 sprawach po upływie od 8 do 13 dni od dnia uruchomienia środków technicznych.

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

W Sądzie nie określono w formie wytycznych, instrukcji lub procedur sposobu informowania skazanych o możliwości odbycia kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w SDE.

(dowód: akta kontroli str. 22-24)

Informacje na temat możliwości odbycia kary pozbawienia wolności w SDE kuratorzy zawodowi:

- I Zespołu przekazywali w toku postępowań wykonawczych przez nich prowadzonych w bezpośrednim kontakcie ze skazanym, tj. podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych, na spotkaniach ze skazanymi w zakładach karnych, na posiedzeniach wykonawczych Sądu,
- III Zespołu przekazywali na bieżąco osobom, które zwracają się o informację, dotyczącą SDE. Kuratorzy III Zespołu wskazali, że brak jest sformalizowanych procedur w tej sprawie, a ww. informacje są dostępne na stronach internetowych Sądów.

(dowód: akta kontroli str. 88-92)

³⁰ Dz. U. z 2010 r. Nr 142, poz. 960 ze zm. – dalej „ustawa o SDE”

W Sądzie nie określono w formie wytycznych, instrukcji lub procedur sposobu postępowania w przypadku zgłoszenia przez skazanego chęci odbycia kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w SDE.

(dowód: akta kontroli str. 22-24)

W przypadku zgłoszenia przez skazanych chęci odbycia kary pozbawienia wolności w SDE kuratorzy zapoznawali ich z procedurą udzielenia zgody na odbywanie kary w SDE, pouczali o wymogach formalnych i materialnych odbywania kary, udostępniali druki wniosku i oświadczenia osoby pełnoletniej przebywającej w jednym gospodarstwie domowym oraz w razie potrzeby udzielali pomocy przy sporządzaniu wniosku.

(dowód: akta kontroli str. 88-92)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W 3 sprawach prowadzonych przez Kuratora W.Cz. udokumentowane poinformowanie skazanego o jego obowiązkach i uprawnieniach związanych z odbywaniem kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego miało miejsce po upływie od 8 do 13 dni od dnia, w którym nastąpiło uruchomienie środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

W sprawie:

- 226/13 udokumentowane poinformowanie skazanego o ww. obowiązkach i uprawnieniach (podpisanie pouczenia) miało miejsce 25.04.2013 r., tj. po upływie 13 dni od momentu uruchomienia środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE oraz 16 dni od wpływu do Sądu postanowienia sędziego penitencjarnego.

- 238/13 udokumentowane poinformowanie skazanego o ww. obowiązkach i (podpisanie pouczenia) miało miejsce 26.04.2013 r., tj. po upływie 9 dni od momentu uruchomienia środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE oraz 11 dni od wpływu do Sądu postanowienia sędziego penitencjarnego.

- 412/13 udokumentowane poinformowanie skazanego o ww. obowiązkach i uprawnieniach miało miejsce 26.07.2013 r., tj. po upływie 8 dni od momentu uruchomienia środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE oraz 10 dni od wpływu do Sądu postanowienia sędziego penitencjarnego.

(dowód: akta kontroli str. 27-28)

Zgodnie z przepisem art. 56 ust. 4 ustawy o SDE sądowy kurator zawodowy, któremu powierzono czynności określone w ust. 1, niezwłocznie nawiązuje kontakt ze skazanym, informując go o jego obowiązkach i uprawnieniach.

Wg postanowień § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2.08.2010 r. w sprawie sposobu oraz szczegółowych warunków wykonywania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego³¹ niezwłocznie po uruchomieniu środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sądowy kurator zawodowy przeprowadza ze skazanym rozmowę, w której zapoznaje go z jego prawami i obowiązkami. Rozmowa ma ponadto na celu ustalenie wszelkich niezbędnych informacji dotyczących współpracy skazanego z sądowym kuratorem

³¹ Dz. U. z 2010 r. Nr 149, poz. 998 zwane dalej „rozporządzeniem ws. warunków wykonywania kary SDE”

zawodowym, zapewniających prawidłowe wykonanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

Kurator W.Cz. wyjaśnił, że wskazane sprawy dotyczą osób zamieszkujących gminę Darłowo, a więc oddalonych od siedziby Sądu nawet o 60 km. *Po wpływie sprawy do Zespołu, przeprowadzałem ze skazanym rozmowę dwukrotnie: po raz pierwszy rozmowę wstępną, informacyjną - telefoniczną, w których wstępnie pouczałem o trybie odbywania kary i po raz drugi – w siedzibie Sądu lub miejscu pełnienia swojego dyżuru – Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Darłowie. Chciałbym stwierdzić, iż kurator zawodowy nie dysponuje odpowiednimi środkami finansowymi i czasem, aby każdorazowo po wpływie sprawy do Zespołu przeprowadzać czynności w miejscu zamieszkania skazanego. Nie pozwala na to nadmierne obciążenie kuratorów wszystkimi sprawami. Dodam, iż karę odbywaną w SDE nadzoruje w Sądzie zaledwie 3 kuratorów zawodowych, co jest wynikiem obecnej organizacji kary w SDE na terenie RP. Natomiast zasięg pracy kuratorów obejmuje: miasta Koszalin, Darłowo, Polanów, Sianów i 9 gmin. Nadmienię, iż dyżur w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej sprawuję raz w miesiącu. Ponadto chcę zauważyć, iż ustawodawca nie określa wprost formy pierwszej rozmowy ze skazanym.*

(dowód: akta kontroli str. 93-100)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

3. Sprawowanie przez sądowych kuratorów zawodowych kontroli wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE.

Opis stanu faktycznego

1. W wyniku analizy 30 wytypowanych spraw ustalono, że realizacja określonego w art. 56 ust. 3 ustawy o SDE zadania pomocy w readaptacji społecznej skazanego polegała na kontroli wykonywania kary, przeprowadzaniu rozmów motywujących i dyscyplinujących, mobilizowaniu skazanego do wywiązywania się z obowiązku alimentacyjnego i utrwalaniu u skazanego pozytywnych wzorców zachowań.

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

Zgodnie z wyjaśnieniami kurator A.B. *zadaniem sądowego kuratora zawodowego jest pomoc w readaptacji społecznej skazanego. Kontrola ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków i poleceń ma na celu wychowawcze oddziaływanie i zapobieganie powrotowi do przestępstwa.). Z drugiej strony nie istnieje kodeksowe sprecyzowanie czynności kuratora w SDE. Istnieje w kodeksie Kkw tylko typowy dozór, z którym nieodłącznie związana jest readaptacja społeczna. Zatem w mojej ocenie pojawia się wątpliwość czy wymaganie od kuratora udzielania daleko idącej pomocy skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w warunkach SDE nie kłóciłoby się z instytucją SDE, która sama w sobie nie jest dozorem a zawiera jedynie elementy dozoru.*

(dowód: akta kontroli str. 101-105)

Kurator W.Cz. wyjaśnił, że zadanie pomocy w readaptacji społecznej skazanego nałożone na kuratora zawodowego określone w art. 56 ust. 3 ustawy o SDE rozumie jako systematyczną pracę prowadzoną ze skazanym i osobami z jego środowiska rodzinnego o charakterze profilaktycznym, wychowawczym i korekcyjnym. *Chodzi w niej głównie o to, by przeprowadzać czynności zmierzające do przystosowania*

skazanego do norm społeczno-prawnych, zapobiegania jego powrotowi do przestępstwa i pomocy w stwarzaniu warunków jego rozwoju. (...) Zaznaczyć trzeba, iż ustawodawca nie definiuje szczegółowo pojęcia readaptacji społecznej skazanego w przebiegu kary w SDE, nie określa przy tym zadań kuratora zawodowego. Chciałbym stwierdzić, iż rozumienie przez kuratora zakresu pomocy skazanemu w jego społecznej readaptacji społecznej w karze w sde nie jest tożsame z możliwością realizacji przez niego zadań o charakterze readaptacyjnym. Kurator napotyka wiele trudności i ograniczeń w osiąganiu celów kary, jak choćby nadmierne obciążenie wszystkimi obowiązkami, brak dostatecznego czasu i środków.

(dowód: akta kontroli str. 93-100)

Kurator Ł.S. wyjaśnił, m.in., że jedną z najważniejszych kwestii jaką powinien podjąć kurator w ramach readaptacji jest wypracowanie u skazanego nawyku i potrzeby pracy, udzielanie informacji skazanemu z różnych obszarów. Jednak na chwilę obecną jeden kurator ma wielu podopiecznych, którym nie może poświęcać wystarczającej ilości czasu i zainteresowania. Jeśli kuratorów będzie więcej to automatycznie zmniejszy się liczba podopiecznych przypadających na jedną osobę, a działania mające na celu pomoc w readaptacji będą efektywniejsze, co da większą szansę skazanemu na prawidłowe życie w społeczeństwie. Należy mieć nadzieję na to, że działania podejmowane przez kuratorów pozwolą skazanym odnaleźć się w społeczeństwie i uniknąć ponownego osadzenia.

(dowód: akta kontroli str. 106-110)

W 30 badanych sprawach kuratorzy zawodowi kontaktowali się ze skazanym od 2 do 23 razy, przy czym w poszczególnych sprawach odnotowano od 1 do 15 bezpośrednich kontaktów oraz od 0 do 8 kontaktów telefonicznych. W 5 z 30 badanych spraw osobisty kontakt ze skazanym miał miejsce również w miejscu odbywania kary, a w pozostałych 25 przypadkach w siedzibie Sądu lub miejscu pełnienia dyżuru kuratora - siedzibie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

Kurator W.Cz. wyjaśnił, że nie we wszystkich przypadkach kontaktował się ze skazanymi w miejscu ich zamieszkania, ponieważ nie było takiej uzasadnionej potrzeby. Nadzorowanie kary w SDE przez kuratora opiera się na kontakcie ze skazanym w formie bezpośredniej i pośredniej (telefonicznej), ale również przy wykorzystaniu innych, niż kontakt z nim, form i metod działania, jak analizy systemu „Exigo”, dokumentów przedkładanych przez skazanych, współpracy z organami ścigania (policją, prokuraturą), sądem, innymi kuratorami dla dorosłych, rodzinnymi, pracownikami UPD, ośrodków pomocy społecznej, z osobami pozostającymi we wspólnym gospodarstwie ze skazanym, bądź z sąsiedztwa. Kurator zawodowy nie dysponuje odpowiednimi środkami finansowymi i czasem, aby przeprowadzać wobec skazanych systematyczne czynności w miejscu ich zamieszkania. Nie pozwala na to nadmierne obciążenie kuratorów wszystkimi sprawami. Ponadto w rozumieniu kuratora, kara wykonywana w systemie dozoru elektronicznego nie jest kolejnym ustawowym środkiem probacji nadzorowanym przez kuratora sądowego, tylko formą odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności.

(dowód: akta kontroli str. 93-100)

Kurator A.B. wyjaśniła, że ustawa o SDE stanowi, że kurator zawodowy przy odbywaniu przez skazanego kary pozbawienia wolności w SDE ma prawo wejścia do mieszkania. *Nie wskazuje natomiast takowego obowiązku. Z uwagi na powyższe*

wspomniany przepis pozostawia kuratorowi całkowitą dowolność w wyborze miejsca dokonania czynności związanych z dozorem elektronicznym.

(dowód: akta kontroli str. 101-105)

Kurator Ł.S. wyjaśnił, m.in. że przepisy dotyczące wykonywania zadań przez kuratora nie nakładają obowiązku kontaktu ze skazanymi na karę pozbawienia wolności w SDE w miejscu zamieszkania oraz że kuratorzy prowadzący dozory elektryczne najczęściej obejmują sprawy, które znajdują się we właściwości Sądu z różnych przyległych gmin, a skazani zlokalizowani są w miejscowościach oddalonych o ponad 50 km, w związku z czym kurator nie zawsze dysponuje czasem i możliwościami technicznymi aby podejmować działania w miejscu zamieszkania.

(dowód: akta kontroli str. 106-110)

W przedmiotowych 30 sprawach kuratorzy nie występowali o ustanowienie nowych obowiązków, rozszerzenie lub zmianę obowiązków dotychczas nałożonych na skazanego ani o zwolnienie od ich wykonywania.

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

W 12 sprawach (na 30 badanych) dokonywano zmian harmonogramów, tj.:

a) kurator A.B. 5-krotnie zmieniła harmonogramy (w 3 sprawach), aby dostosować je do godzin wykonywanej pracy,

b) kurator W.Cz. 5-krotnie zmienił harmonogramy (w 4 sprawach), aby dostosować je do godzin wykonywanej pracy i pomóc skazanemu w utrwalaniu więzi rodzinnych,

c) kurator Ł.S. 13 razy zmienił harmonogramy, w tym:

- po 1 razie w 2 sprawach aby dostosować je do godzin wykonywanej pracy lub umożliwić podjęcie prac dorywczych,
- 2 razy w sprawie 387/13 i 3 razy w sprawie 173/13 aby dostosować harmonogramy do aktualnych godzin pracy,
- 6 razy w sprawie 241/13 w celu znalezienia pracy oraz po jej znalezieniu dostosowania harmonogramu do aktualnych godzin pracy.

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

W 15 sprawach (z 30 badanych) kuratorzy udzielili 93 zezwolenia na oddalenie się skazanego poza miejsce odbywania kary w SDE. W 3 przypadkach oddalenie było warunkowane w asystą osoby najbliższej lub osoby godnej zaufania. I tak:

a) kurator A.B. udzieliła 27 zezwoleń w 5 sprawach, w tym:

- 16 razy w sprawie 208/13 z uwagi na konsultacje lekarskie (14 razy), sprawy rodzinne i udział w posiedzeniu Sądu,
- 6 razy w sprawie 413/13 z uwagi na wykonywanie przez skazanego prac przy przygotowaniu opału na zimę (5 razy) i sprawy rodzinne,
- po 2 razy w 2 sprawach z uwagi na wykonywanie pracy zarobkowej poza miejscem zamieszkania i udział w szkoleniu zawodowym,
- 1 raz w 1 sprawie z uwagi na sprawy rodzinne,

b) kurator W.Cz. udzielił 22 zezwoleń w 3 sprawach, w tym:

- 18 razy w sprawie 398/13 z uwagi na wykonywane prace związane z remontem domu,
- po 2 razy w 2 sprawach z uwagi na umożliwienie wykonywania pracy zarobkowej poza miejscem zamieszkania i sprawy rodzinne

c) kurator Ł.S. udzielił 44 zezwoleń w 7 sprawach, w tym:

- 15 razy w sprawie 241/13 z uwagi na wykonywanie pracy zarobkowej (11 razy), stawienie się skazanego w Sądzie (2 razy), wizytę u lekarza, szkolenie BHP i wyjście na rodzinne zakupy,

- 13 razy w sprawie 387/13 z uwagi na wykonywanie pracy zarobkowej (5 razy), wizyty u Kuratora (3 razy), u lekarza, w ośrodku pomocy społecznej oraz stawienie w charakterze świadka (2 razy),
- 8 razy w sprawie 173/13 z uwagi na wykonywanie pracy związanej z naprawą samochodu i przygotowaniem opału na zimę, badania lekarskie, sprawy rodzinne (2 razy), udział w posiedzeniu w sądzie,
- 6 razy w sprawie 428/13 z uwagi na pomoc w drobnych pracach rodzinie skazanego,
- po 1 razie w 2 sprawach z uwagi na wizytę u kuratora.

Zasadność dokonania zmian w harmonogramach i udzielania zgód na czasowe oddalenia była udokumentowana stosownymi zaświadczeniami, oświadczeniami pracodawców lub była w inny sposób weryfikowana przez kuratora.

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

W żadnej z 30 badanych spraw kuratorzy nie składali wniosku o uchylenie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE:

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

Na 30 spraw:

- a) w 5 sprawach skazani do dnia prowadzenia badań nie naruszyli harmonogramu ani razu,
- b) w pozostałych 25 sprawach naruszyli harmonogram od 1 do 22 razy, przy czym w 11 sprawach naruszenia dotyczyły nieobecności skazanego powyżej 30 minut. W 24 z 25 spraw dotyczących naruszeń kuratorzy wyjaśniali ich przyczyny i dyscyplinowali skazanych w sytuacji, gdy do naruszenia doszło do z ich winy.

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

We wszystkich 30 sprawach stwierdzono co najmniej jeden miesiąc, w którym do sędziego penitencjarnego nie przekazano sprawozdania (oceny) o zachowaniu skazanego, zawierającego elementy o których mowa w § 6 rozporządzenia ws. warunków wykonywania kary SDE.

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

W żadnej z 30 badanych spraw kuratorzy zawodowi:

- nie zezwalali na usunięcie urządzenia rejestrującego lub nadajnika,
- nie składali wniosków o przedterminowe zwolnienie skazanego,
- nie stwierdzili nieprawidłowości w funkcjonowaniu upoważnionego podmiotu.

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. We wszystkich 30 sprawach stwierdzono przypadki nieprzekazania sędziemu penitencjarnemu sprawozdania (oceny) z zachowania skazanego, o którym mowa w § 6 rozporządzenia ws. warunków wykonywania kary SDE, z czego kurator:

- A.B. obowiązku tego nie realizowała w sprawach 208/13 (w maju 2013 r.), 385/13 i 386/13 (w czerwcu i lipcu 2013 r.), 388/13, 390/13 oraz 397/13 (w lipcu 2013 r.), 413/13 i 416/13 (w lipcu i sierpniu 2013 r.), 429/13 i 440/13 (w sierpniu 2013 r.)
- W.Cz. obowiązku tego nie zrealizował w sprawach: 226/13, 238/13 (w kwietniu i sierpniu 2013 r.), 389/13, 391/13 i 444/13 (w sierpniu 2013 r.), 398/13, 412/13 i 415/13 (w lipcu i sierpniu 2013 r.), 453/13 i 455/13 (w sierpniu i wrześniu 2013 r.)
- Ł.S. obowiązku tego nie zrealizował w takich sprawach 173/13 (w marcu, maju i sierpniu 2013 r.), 241/13 (w maju i sierpniu 2013 r.), 255/13 (w kwietniu, maju i sierpniu 2013 r.), 331/13 (w czerwcu i sierpniu 2013 r.), 387/13, 427/13, 428/13 (w sierpniu 2013 r.), 411/13, 414/13 (w lipcu i sierpniu 2013 r.),

(dowód: akta kontroli str. 27-32)

Według przepisu art. 74 ust. 1 ustawy o SDE w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sądowy kurator zawodowy składa stosowne wnioski oraz co najmniej raz w miesiącu zawiadamia sąd penitencjarny o zachowaniu skazanego, w szczególności o tym, czy wykonuje on nałożone obowiązki i przestrzega porządku prawnego.

W powyższej sprawie kurator A.B. wyjaśniła, że wykonywanie obowiązków w zakresie SDE rozpoczęła jako trzecia osoba w I Zespole. *Z uwagi na to, wykonując powierzone mi zadania, kierowałam się nie tylko obowiązującymi przepisami prawa z zakresu dozoru elektronicznego ale również ustalonymi wspólnie z sędziami penitencjarnymi praktykami obowiązującymi w naszym okręgu. Z zasięgniętych informacji od osób prowadzących SDE wynikało, że w Sądzie Okręgowym w Koszalinie odbyło się w spotkanie, na którym ustalono, że oceny dotyczące zachowania poszczególnych skazanych będą dokumentowane przez zapis danych w systemie teleinformatycznym używanym do wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego za okres 1 miesiąca do 5 dnia kolejnego miesiąca. Dodatkowo ustalono, że jeśli dozór elektroniczny wpłynął około 16 - 20 dnia miesiąca to wówczas oceny nie sporządza się za pozostałe kilka dni, a uwzględnia ten czas w ocenie za kolejny miesiąc, wpisując w ocenie za jaki czas sporządza się ocenę.(...) W moim przekonaniu we wskazanych sprawach oceny sensu stricte sformułowane były zgodnie z ustalonymi praktykami - faktycznie do 5 dnia kolejnego miesiąca. Ponadto we wskazanych sprawach zdarzało się, że co najmniej raz w miesiącu wysyłano zawiadomienie, o którym mowa w art. 74 ustawy wskazujące np. na to czy skazany przestrzega porządku prawnego, czy wywiązuje się z obowiązku wykonywania pracy zarobkowej (w zapisie w systemie Exigo – zwane powiadomieniem do sędziego). Dyspozycja artykułu 74 ust. 1 ustawy o SDE w ocenie kuratora została zatem wypełniona.*

(dowód: akta kontroli str. 101-105)

W powyższej sprawie kurator Ł.S. wyjaśnił m.in., że: *W kontrolowanych sprawach kurator przysyłał powiadomienia do sądu zwane dalej ocenami za poszczególne okresy odbywania przez skazanych kary pozbawienia wolności w SDE. Analiza sporządzanych ocen wykazuje, że w każdej jest wskazany okres czasu jaki ona obejmuje, co pokrywa się w całości z wymiarem odbywanych kar przez skazanych. Poza tym, w międzyczasie przesyłane były powiadomienia zawierające opis zachowań (poszczególnych zdarzeń) skazanych i związanych z tym podejmowanymi przez kuratora czynnościami. Takie rozwiązanie ma na celu właściwe wykorzystanie obowiązujących przepisów, co pozwoli sądowi jednocześnie powziąć informacje na temat poszczególnych zachowań skazanych, po czym zapoznać się z oceną kuratora za dany okres odbywania kary. Takie rozwiązanie było pozytywnie przyjęte przez sędziów penitencjarnych i przełożyło się w miarę współpracy na „dobrą praktykę”. Na spotkaniu z sędziami penitencjarnymi poczyniono nawet ustalenia, że oceny będą przesyłane za konkretny miesiąc do 5 dnia kolejnego miesiąca, a jeśli skazany zaczął odbywać karę pod koniec miesiąca pozostałe dni będą uwzględnione w ocenie za kolejny pełny miesiąc*

(dowód: akta kontroli str. 106-110)

W powyższej sprawie kurator W.Cz. wyjaśnił m.in., że *we wszystkich 10 sprawach objętych kontrolą realizowany był przeze mnie obowiązek składania co najmniej raz w miesiącu do sędziego penitencjarnego zawiadomień o zachowaniu skazanego w formie dokonywanych comiesięcznych ocen zachowania skazanego z wyłączeniem sytuacji, kiedy osoba skazanego rozpoczęła karę nieznacznie przed dniem sporządzania przez kuratora pierwszej oceny. Dniem końcowym składania oceny uznano - w porozumieniu z sędziami penitencjarnymi Sądu*

Okręgowym w Koszalinie – 5 dzień każdego miesiąca. Wdrożenie takiej praktyki miało na celu racjonalizację w podejściu do organizacji kary. Dodam, iż takie ustalenia zostały zawarte na spotkaniu kuratorów zawodowych i sędziów penitencjarnych w Sądzie Okręgowym w Koszalinie w dniu 26 kwietnia 2013 r. Nadmienić chcę, iż kurator we wszystkich 10 sprawach powiadamiał Sąd, przed dniem złożenia pierwszej oceny o zachowaniu skazanego, w myśl art. 74 § 1 kk, o pierwszych przejawach zachowania skazanego w przebiegu kary, informując o treści pierwszej rozmowy ze skazanym, m.in. czy skazany podjął współpracę z kuratorem, czy stawiał się u niego, czy udzielał stosownych wyjaśnień, czy ewentualnie zaobserwowano jakieś nieprawidłowości w jego zachowaniu.

(dowód: akta kontroli str. 93-100)

Analiza treści zawiadomień (w 30 badanych sprawach) wysyłanych w systemie Exigo przez kuratorów I Zespołu do sędziego penitencjarnego we wskazanych miesiącach, w których nie przesłano sprawozdania (oceny) o zachowaniu skazanego wykazała, że kurator:

- W.Cz. nie wysłał zawiadomienia zawierającego wzmianki o zachowaniu skazanego w sprawach 226/13, 238/13, 389/13, 391/13 i 398/13 (w sierpniu 2013 r.),
- A.B. nie wysłała zawiadomienia zawierającego wzmianki o zachowaniu skazanego w sprawach 390/13 (w lipcu 2013 r.), 413/13 (w sierpniu 2013 r.), 416/13 (w lipcu i sierpniu 2013 r.),
- Ł.S. nie wysłał zawiadomienia zawierającego wzmianki o zachowaniu skazanego w sprawach 173/13 i 235/13, (w maju i sierpniu 2013 r.), 241/13, 255/13 i 331/13 (w sierpniu 2013 r.),

(dowód: akta kontroli str. 111-116)

2. W 1 z 30 badanych spraw kurator nie wyjaśnił przyczyn naruszeń harmonogramu przez skazanego.

W sprawie 235/13 Ł.S. nie zareagował na 3 naruszenia skazanego (brak danych dotyczących reakcji w systemie) w łącznym wymiarze 42 minuty 29 sekund (od 8 minut 37 sekund. do 19 minut 59 sekund).

(dowód: akta kontroli str. 31-32)

Kurator Ł.S. wyjaśnił, że naruszenia nie były na tyle poważne aby wymagały dodatkowej interwencji. Ponadto w związku z obciążeniem sprawami nie wszystkie zdarzenia zaistniałe w SDE są wyłapywane przez kuratora. W wyniku natłoku pracy mogą pozostać bez reakcji.

(dowód: akta kontroli str. 117-118)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³², wnosi o *poinformowanie Prezesa Sądu Okręgowego w Koszalinie oraz Kuratora Okręgowego w Sądzie Okręgowym w Koszalinie o nieprawidłowościach stwierdzonych w toku niniejszej kontroli, dotyczących:*

- *przypadków nieskładania przez kuratorów zawodowych, co najmniej raz w miesiącu, zawiadomienia do sądu penitencjarnego o zachowaniu skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w SDE,*
- *przypadków niewywiązywania się z obowiązku niezwłocznego informowania skazanego o jego obowiązkach i uprawnieniach wynikających z odbywania kary w SDE po rozpoczęciu przez niego odbywania kary w tym systemie,*
- *przypadku nierzetelnego sporządzenia sprawozdania MS-S40 przez I Zespół oraz przypadków nieterminowego sporządzania sprawozdań MS-S40 przez I i III Zespół.*

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, dnia grudnia 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Dyrektor

Kontroler
Maciej Mikulski
specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
Podpis

³² Dz.U. z 2012 r., poz.82 j.t. ze zm.

